

Till statsrådet och chefen för Kulturdepartementet

Genom beslut den 19 februari 1998 bemyndigade regeringen chefen för Kulturdepartementet att tillkalla en kommitté med uppgift att under åren 1998 och 1999 bedriva en initiativtagande och samordnande försöksverksamhet, benämnd Forum för världskultur (Dir. 1998:14). Vid regeringssammanträde den 1 juli 1999 beslutades om tilläggsdirektiv till kommittén (Dir. 1999:55).

Med stöd av detta bemyndigande förordade statsrådet Marita Ulvskog den 3 mars 1998 landshövdingen Göte Bernhardsson att vara ordförande. Han entledigades den 18 december 1998. Samma dag förordnades f.d. statssekreteraren Ulf Westerberg att vara ordförande i kommittén. Till ledamöter förordnades fr.o.m. den 5 maj 1998 borgarrådet Maria-Paz Acchiardo. Hon entledigades den 4 februari 1999 och med verkan från samma dag förordnades kulturchef Eva Schöld. Landstingsrådet Olivia Wigzell förordnades fr.o.m. den 5 maj 1998. Hon entledigades den 15 maj 1999 och med verkan från samma dag förordnades f.d. kommunalrådet Anita Hagelbeck.

Som sakkunniga i programrådet förordnades fr.o.m. den 3 mars 1998 regissör Peter Oskarson och författaren och journalisten Ana L. Valdés. Den 2 juni 1998 förordnades institutionschef Leif Magnusson, folkmusikern Ale Möller och fil.kand Rani Sukhia.

Till sekreterare anställdes fr.o.m. den 1 september 1998 Björn Westeson. Som biträdande sekreterare anställdes fr.o.m. den 1 maj 1999 Mariela du Rietz.

Kommittén får härmed överlämna sin *Delrapport. Forum för världskultur.*

Stockholm i februari 2000

Ulf Westerberg

Anita Hagelbeck

Eva Schöld

/ Björn Westeson

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Bakgrund	13
1.1 Regeringens direktiv	13
1.2 Utgångspunkter	14
1.3 Tolkning av uppdraget	16
2 Verksamheten fram till 2000-02-29.....	19
2.1 Arbetet inom kommitté och programråd.....	19
2.2 Informationsarbetet.....	22
2.3 Verksamhet med stöd från Forum för världskultur	24
2.3.1 Fyra fixstjärnor	25
2.3.2 Världsmusik och dans.....	25
2.3.3 Världsteaterprojektet	29
2.3.4 Gud har 99 namn.....	31
2.3.5 Världsmusiktältet	32
2.3.6 Övriga projekt	33
2.4 Värdering av verksamheten	39
3 Fortsatt verksamhet 2000	41
3.1 Verksamhetens inriktning.....	41
3.2 Kommande projekt.....	41
4 Förslag till fortsatt inriktning	43
4.1 Fortsätt – uppgiften är inte löst!	43
4.2 Utgångspunkter för det framtida arbetet	44
4.2.1 Perspektivet.....	44
4.2.2 Att införliva i befintliga strukturer	46

4.3	Organisationsform	48
4.3.1	Sammanställning	49
4.3.2	Tidsplan	50
4.3.3	Strategiska frågor	50
4.3.4	En angelägenhet för hela landet	50
4.4	Budget för delegationen Forum för världskultur	53

Bilagor

1	Kommittédirektiv	55
2	Tilläggsdirektiv	61

1 Bakgrund

1.1 Regeringens direktiv

I budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1 utg.omr. 17) föreslog regeringen att en försöksverksamhet benämnd Forum för världskultur skulle inledas under våren 1998. I december 1997 godkände riksdagen att verksamheten skulle bedrivas med den inriktning som anges i propositionen (bet. 1997/98:KrU1, rskr. 1997/98:97).

Den 19 februari 1998 fattade regeringen beslut angående direktiv för kommittén Forum för världskultur med uppgift att under åren 1998 och 1999 bedriva en initiativtagande och samordnande försöksverksamhet. Syftet angavs vara att främja den konstnärliga och kulturella mångfalden i Sverige genom att ge plats för kulturyttringar från länder och miljöer, vilkas konstnärliga uttryck vanligen inte görs tillgängliga genom etablerade kommersiella eller institutionella kanaler. Försöksverksamheten skulle dessutom främst inriktas på scenisk produktion och idégivande kontaktverksamhet (dir. 1998:14).

Regeringen har därefter, vid regeringssammanträde den 1 juli 1999 fattat beslut om tilläggsdirektiv vars innehåll innebär att de ursprungliga tidsramarna för uppdraget och dess olika rapporter förlängts med ett år. Förlängningen innebar ingen förändring av de ekonomiska medel som tidigare hade beslutats (dir. 1999:55) och föranleddes av en skrivelse från kommittén där det påpekades att verksamheten hade blivit starkt fördröjd genom omständigheter som kommittén inte hade kunnat påverka.

Innehållsmässigt har dessa olika beslut pekat ut ett antal centrala kulturpolitiska utgångspunkter för kommitténs arbete.

Ett av de av riksdagen fastställda målen för den nationella kulturpolitiken är att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturella processer inom landet. Detta innebär också att de kulturella och sociala processerna som är resultatet av migration i Sverige ges utrymme. Ett annat mål är att verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet, till kulturupplevelser och eget skapande.

Förutom dessa mål för den nationella kulturpolitiken har den viktiga kulturpolitiska principen om att varje kulturinstitution själv skall ta ansvar för att dess verksamhet vänder sig till hela befolkningen, utgjort en självklar utgångspunkt för Forum för världskultur. En allt tydligare uppgift för kulturinstitutionerna vid förverkligandet av detta ansvar är att inventera och utveckla former för hur man skall kunna vidga sitt verksamhetsperspektiv på ett sådant sätt att det även omfattar kulturella influenser som tillförts samhället genom invandring.

1.2 Utgångspunkter

Att internationaliseringen av svenskt samhällsliv ökat väsentligt under de senaste decennierna har konstaterats i en rad sammanhang, så även i rapporten Forum för världskultur – en rapport om ett rikare kulturliv (SOU 1997:95). Det har inom kulturområdet i många avseenden varit frågan om en internationalisering, som mer har varit präglad av starka kommersiella krafter, än ett resultat av medvetna kulturpolitiska överväganden. Tydligast har dessa krafter märkts på filmens och litteraturens områden, och det har, som det konstateras i rapporten, i första hand lett till likformighet när det gäller utbudet. I rapporten pekas också på det faktum att det svenska samhället idag utgörs av en befolkning som till mer än 10 % har sina kulturella rötter i andra länder eller kulturer. Detta är ett förhållande som i sig redan har inneburit, och fortsätter att innebära förändringsprocesser inom alla sektorer av samhällslivet.

Den statliga kulturpolitiken har genom åren sökt understryka vikten av såväl ett ökat deltagande i kulturlivet för personer med annan kulturell och social bakgrund, som ambitionen om ökad internationalisering på kulturområdet.

Begreppet världskultur kom i fokus för svensk kultur- och samhällspolitisk debatt i samband med att regeringen i en proposition (96/97:3) föreslog att det skulle inrättas ett museum för världskultur i Göteborg. I den därpå följande debatten drogs även snabbt diskussionen om inrättandet av ett Forum för världskultur in. Debatten har under de år som följt visat att det föreligger ett antal olika tolkningsmöjligheter av vad som är utmärkande för begreppet världskultur. Det förefaller som om förutsättningarna för att föra diskussionen framåt mer befrämjas av ett processartat tänkande kring vad som kan sägas rymmas inom begreppet än att nå fram till en entydig definition.

I direktiven till kommittén Forum för världskultur anges ett mycket tydligt syfte med verksamheten: att öka den konstnärliga och kulturella mångfalden i Sverige genom att ta initiativ till och samordna presentationer av kulturyttringar från hela världen” (dir. 1998:14 s. 1). Denna portalparagraf preciseras därefter till att avse kulturyttringar från olika delar av världen som bidrar till att öka mångfalden i svenskt kulturliv, ”särskilt kulturyttringar från länder och miljöer, vilkas kultur inte naturligt blir tillgänglig genom etablerade kommersiella eller institutionella kanaler.”(a.a. s. 3).

I sex punkter anges uppgifterna för Forum för världskultur:

1. *initiera, stimulera och samordna verksamhet inom existerande institutioner och organisationer med inriktning på andra kulturer än den traditionellt västerländska,*
2. *genomföra egna projekt med samma inriktning, varvid stort utrymme skall ges för nya tväretniska och tvärkulturella uttryck,*
3. *arrangera möten mellan konstnärer och andra kulturarbetare med erfarenhet från olika kulturer,*
4. *informera om pågående och planerade kulturhändelser med anknytning till världskultur,*
5. *i olika former ta initiativ till kultur- och samhällsdebatt,*

6. *utveckla ett samarbete med kulturinstitutioner, kulturföreningar och kommuner över hela landet i avsikt att upprätta förslag till ett handlingsprogram för en kulturpolitik som har till mål att bygga upp en ny kulturell gemenskap i Sverige.*

1.3 Tolkning av uppdraget

I den av kommittén den 25 februari 1999 beslutade verksamhetsplanen för 1999 och 2000 framgår i kapitlet 2.1 *Tolkning av uppdraget* hur kommittén samt det därtill kopplade programrådet formulerat sina utgångspunkter för arbetet:

Forum för världskultur avser att under den här perioden bedriva en verksamhet som dels är av utredande karaktär med avsikt att tydliggöra ansvarsfördelning och samspel mellan kulturområdets befintliga myndigheter och organisationer, dels ett arbete av mer verksamhetsinriktad karaktär i enlighet med de ovan angivna sex uppgifterna. När det gäller det senare arbetet tar Forum för världskultur utgångspunkt i den primära målsättningen att inspirera redan befintliga kulturinstitutioner och organisationer att i en ökande utsträckning anlägga ett världskulturellt perspektiv på sin verksamhet. Ett sådant perspektiv innebär att man i högre grad än tidigare låter sin programplanering, och sitt interna arbete reflektera det förhållande som inledningsvis redovisades när det gällde utvecklingen i befolkningssammansättning.

Ett världskulturellt perspektiv innebär att de kulturella, de konstnärliga mötena och resultaten av dessa blir centrala möjligheter för nya uttryck. Introducerandet av konst och kulturella processer från länder som ännu är dåligt representerade på den kulturella arenan, är en angelägen uppgift när samtidigt personer från dessa länder utgör en allt mer månghövdad del i befolkningen. Detta är en av många viktiga förutsättningar för en önskad nyorientering. Dessa möten kan också utgöra en viktig grogrund för en utveckling av en motståndskultur mot en ökande förflackning och liknöjdhet när det gäller genuina kulturuttryck, och för ett ökat dubbelseende

när det gäller såväl den enskilda människans, som gruppens liv i nuet och i traditionen.

De offentligstödda kulturinstitutionernas potential är stor, och där kan redan små expansioner, styrda av en ökad nyfikenhet mot ett världskulturellt perspektiv få stor effekt. Där finns huvuddelen av de ekonomiska, och en stor del av de konstnärliga resurserna samt starka organisatoriska strukturer, som sammantaget utgör goda förutsättningar för ett fruktbart möte med publiken och en viktig signal om en vidgning av perspektivet. Prioriteringen av samverkan med ett antal större kulturinstitutioner innebär också en prioritering i fråga om tiden. Institutionernas långa framförhållning motiverar att Forum för världskultur inleder sitt arbete med dem.

Forum för världskultur vill utöver de ovan angivna sex uppgifterna överväga såväl ett ungdoms- som ett gender- (köns-) perspektiv vid all planering. Sådana perspektiv på frågan om hur man, med direktivens ord, kan *”öka den konstnärliga och kulturella mångfalden i Sverige genom att ta initiativ till och samordna presentation av kulturyttringar från hela världen”*, möjliggör en omdefiniering och utvidgning av begreppen scen och scenproduktion.

En annan utgångspunkt för Forum för världskultur är att finna former för stöd till idérika men relativt sett resurssvaga kulturgrupper eller föreningar. Formerna för samverkan mellan dessa och kulturinstitutioner och -organisationer bör utvecklas på ett sätt som inte upphäver dådkraften hos de förra.

2 Verksamheten fram till 2000-02-29

2.1 Arbetet inom kommitté och programråd

Forum för världskultur kom på allvar igång med sitt arbete under hösten 1998 då regeringen förordnat såväl kommitté, programråd som huvudsekreterare. Kommittén har sedermera fått såväl nya ledamöter som ny ordförande under perioden 18 december 1998 till 14 maj 1999.

I enlighet med den plan för verksamheten, som antogs 1999-02-25, har kommitténs arbete till stor del varit fokuserat på olika projektförslag och deras finansiering. Några sammanträden har varit gemensamma för kommitté och programråd, men inte vid något tillfälle har de sakkunniga i programrådet varit närvarande då kommittén fattat beslut om verksamhetens inriktning eller enskilda projekts finansiering. Detta har varit en grundläggande princip för arbetet, och avsedd att säkerställa kommitténs trovärdighet när det gäller att fatta självständiga beslut på sakliga grunder.

Programrådets sakkunniga har en i flera avseenden känslig position. Deras uppdrag är ej endast att tjäna som en referensgrupp till kommittén, utan det ligger samtidigt inom deras uppdrag att väcka förslag där de själva, eller de organisationer där de är verksamma inom kulturområdet, kan bli involverade.

I sammanhanget kan det vara värt att påpeka att långt ifrån alla projekt som Forum för världskultur beslutat att engagera sig i på det ena eller det andra sättet har sin upprinnelse inom programrådet. Det har istället varit angeläget för oss att etablera och vidmakthålla

ett trovärdigt förhållande till en rad enskilda kulturinstitutioner, -grupper eller personer för att därigenom skapa förutsättningar för ett brett spektrum av olika former av samarbeten. Bredden på de kontakterna innebär också goda förutsättningar för ett mångfacetterat innehåll. I vilken utsträckning det arbetet är lyckosamt även i ett något längre kulturpolitiskt perspektiv är ännu inte möjligt att avgöra med säkerhet.

Att det däremot finns en stor potential för ett aktivt utåtriktat arbete för en offentlig organisation liknande Forum för världskultur, är däremot helt uppenbart. Behovet av en intresserad, inventerande och diskuterande aktör är uppenbarligen mycket stort såväl bland olika kulturarbetare eller organisationer med olikartade kulturella referenser, som bland organisationer/institutioner som söker efter vägar för ett breddat världskulturellt perspektiv i sin verksamhet.

För kommittén har det varit angeläget att sträva efter att anlägga ett nationellt perspektiv på uppdraget, eftersom grundfrågorna är av en sådan art att de berör, och bör genomsyra den nationella kulturpolitiken. Att finansieringen av kommitténs verksamhet vilar på en uppgörelse mellan staten, Stockholms läns landsting och Stockholms stad har i det avseendet inte inneburit något egentligt problem. Det är också uppenbart att de projekt, till vilka Forum för världskultur har bidragit till finansieringen i hög grad också har kommit såväl Stockholm stad som regionen till del i en omfattning som gör att vi utan överdrift kan påstå att det redan i det korta perspektivet har inneburit ett tillskott i kulturutbudet. Å andra sidan vill vi inte dra för höga växlar på detta eftersom det enligt vår mening är långsiktigheten och förändringsbenägenheten i tänkandet kring såväl planering som genomförande av verksamheter med ett mer världskulturellt perspektiv, som kommer att vara avgörande.

Redan den här tiden har visat hur angeläget det är att hitta trovärdiga former för stimulans och ökad kunskap kring världskulturella frågeställningar som gör det möjligt att utveckla ett planeringsarbete som sträcker sig längre än det enskilda projektet. Detta är ett problem som berör såväl mindre kulturorganisationer och större kulturinstitutioner, som offentliga bidragsgivare.

För att Forum för världskultur skulle kunna fullgöra sitt uppdrag att initiera och stimulera till expansion och nytänkande inom det världskulturella fältet, slås det i verksamhetsplanen fast att Forum för världskultur ej skall bli en i raden av offentliga bidragsgivare. Kommitténs uppdrag skall på intet sätt uppfattas som att andra myndigheters eller offentliga organs ansvar för det här området har minskat. Vi har istället, med viss envishet, framhärdat i övertygelsen om att inrättandet av kommittén Forum för världskultur är ett utslag av att riksdagen anser att detta är ett område som är av en sådan angelägenhetsgrad att det också bör prioriteras inom befintliga resurser. För att ytterligare markera angelägenhetsgraden har också ekonomiska resurser ställts till kommitténs förfogande genom en överenskommelse mellan delfinansierarna.

Att inte vara ännu en i ledet av offentliga bidragsgivare, och ändå ge ekonomiska bidrag till olika projekt har förvisso upplevts som ett semantiskt hårklyveri av en del. Glädjande nog har det samtidigt varit möjligt att få förståelse för vårt synsätt. Kommittén Forum för världskultur har ett tidsbegränsat uppdrag. Å ena sidan innebär det att det är angeläget att få bra kännedom om, och kunna diskutera de idéer inom det här området, som olika aktörer gärna skulle vilja se förverkligade eller få möjligheter att fortsätta att genomföra. Å andra sidan har vi bedömt det som mycket angeläget att ha en möjlighet att även fånga upp, eller väcka till liv sådana idéer som skapar möjligheter till nya insikter angående de speciella villkor som kan gälla en viss typ av arrangemang, samarbete eller förutsättningar att lösa finansieringsfrågor beroende på bidragsgivares regelverk eller praxis. Vid tillämpningen av ett synsätt liknande detta har definitivt de positiva kommentarerna övervägt framför den negativa kritiken. Det faktum att vi har kunnat vara en aktiv samtalspartner har inneburit goda möjligheter till rådgivning, modifiering och i många tillfällen utvidgning av de aktuella förslagen eller inkludering av andra parter och former för samarbete.

2.2 Informationsarbetet

Det är möjligt att urskilja två huvudvägar när det gäller kommitténs informationsarbete. Den ena är informationen angående Forum för världskultur, uppdraget och de sätt på vilket vi hanterat det. Den andra informationsuppgiften har en mer omedelbar anknytning till uppdragets punkt 4 ”att informera om pågående och planerade kulturhändelser med anknytning till världskultur”.

I ett tidigt skede bestämdes att Forum för världskultur skulle ha en egen hemsida, <http://www.forumkultur.com> där i första hand information angående de olika arrangemang eller kulturhändelser som vi är involverade i skulle finnas lätt tillgänglig. Dessutom finns där som ett eget försöksprojekt den digitala kulturtidskriften Babels torn. Vid sidan om detta finns information om aktuella händelser, information angående uppdraget, uppgifter angående de personer som ingår i kommitté, i programråd samt kansli. På hemsidan finns även länkar till andra hemsidor med för området relevant information samt sedan en tid en möjlighet för olika arrangörer av världskulturella evenemang att informera om dessa via en elektronisk anslagstavla. Via hemsidan är det också möjligt att ta del av journalistiskt mer genomarbetade dokumentationer av större projekt, som genomförts med stöd av Forum för världskultur. Länkar till Forum för världskulturs hemsida finns också från regeringskansliets hemsida och ett växande antal andra organisationer. Med stöd av tillgänglig statistik kan vi konstatera att hemsidan sedan starten har ett stigande antal besökare.

Vid sidan om den informationen har tre nyhetsbrev producerats, och distribuerats till ett brett antal mottagare, i vilka vår verksamhet har presenterats samt de arrangemang eller projekt som i olika omfattning fått stöd från kommittén. Nyhetsbreven finns även tillgängliga via hemsidan där det även går att registrera sig som prenumerant.

Till den här formen för informationsarbete bör också räknas ett stort antal möten av skiftande karaktär med företrädare för kulturinstitutioner, -organisationer och enskilda personer som kansliet har

haft och som i huvudsak har ägt rum inom Stockholmsområdet, men även på andra platser i landet.

Informationen till de organisationer i Norge och Danmark, med ett i flera avseenden likartat uppdrag som Forum för världskultur, har lett till att vi i samarbete med Svenskhemmet Voksenåsen tog initiativ till ett gemensamt skandinaviskt möte som genomfördes den 2–4 december 1999 under rubriken ”Världskulturen och Norden”. Seminariet samlade ett 60-tal deltagare, som på olika sätt företrädde ett brett spektrum av aktörer med ett intresse för en utvidgning av det världskulturella perspektivet i sina respektive länder, men även för ett intensifierat samarbete mellan de nordiska länderna.

Som en direkt uppföljning av det ovan nämnda seminariet på Voksenåsen har ett arbete påbörjats för att med hjälp av ny teknik förbättra informationsarbetet, och därmed även planerings- och samarbetsförutsättningarna för mer världskulturella arrangemang i Norden.

Med avseende på informationsarbetet kring planering och genomförande av andra kulturhändelser med anknytning till världskultur har det varit angeläget att se till att det finns resurser för, och en medvetenhet kring de speciella förutsättningar som i viss utsträckning gäller vid dessa arrangemang.

I övrigt kan sägas att Forum för världskultur även i det här sammanhanget bedömt det som angeläget att vi är med och skapar sådana förutsättningar att de i arrangemangen direkt involverade organisationerna förmår utveckla formerna för sitt informationsarbete. I det ljuset bör vårt stöd till det Mångkulturella nätverkets utveckling av bulletinen ”Korsdrag” ses, samt det stöd som gått till Intercult för att möjliggöra seminarieserien ”Ny publik – nya grepp”, under första halvåret 2000.

2.3 Verksamhet med stöd från Forum för världskultur

I verksamhetsplanen för åren 1999 och 2000 markeras ett antal hörnstenar vilka har varit styrande för kommitténs ställningstagande och engagemang i olika kulturhändelser med världskulturella perspektiv.

Där stryks under att Forum för världskultur vill vara en pådrivare när det gäller att synliggöra det breda spektrum av konst och kultur som finns i dagens Sverige. Och vi påstår vidare att ett breddat världskulturellt utbud i Sverige kommer att skapa förutsättningar för en mångfacetterad och kraftfull konstnärlig utveckling, och förbättra möjligheterna för kvalificerade kulturkontakter med andra kulturer och länder.

En annan av dessa hörnstenar har varit att vi skall, så långt det överhuvudtaget är möjligt, låta arrangörsskapet ligga hos andra än Forum för världskultur, för att därigenom skapa möjligheter för de inblandade aktörerna att få en möjlighet till ett direkt eget lärande. Kommittén har också gjort den bedömningen att vår verksamhet skall rymma ett antal större projekt med en sådan omfattning och utformning att de kan tjäna som "fixstjärnor" samt att de har en sådan karaktär att det är möjligt att relatera utfallet till insatser från Forum för världskultur.

De ovan nämnda målen är de väsentligaste inslagen i den idé-mässiga bakgrund mot vilka de enskilda besluten skall ses.

Vi kringgår i det följande en form av hypotetiska resonemang där man tillåts att spekulera kring frågor om vad hade hänt om inte vi beslutat att engagera oss genom ekonomiskt stöd eller på annat sätt. Vi har gjort våra bedömningar, och fattat våra beslut om att i möjligaste mån skapa förutsättningar för vidgade världskulturella möten, där vi kan göra det möjligt för kulturinstitutionerna / -organisationerna att utforma, och låta det konstnärliga innehållet träda fram i mötet med publiken.

2.3.1 Fyra fixstjärnor

”Världsmusik och dans”, ”Världsteaterprojektet”, ”Gud har 99 namn” och ”Världsmusiktältet” är samtliga stora och var och en på sitt sätt komplicerade projekt, sinsemellan mycket olika men förenade i sin strävan att etablera mötesplatser för personer med erfarenheter från olika kulturella processer.

I materiell mening förutsätter samtliga dessa projekt ekonomiska resurser i en storleksordning, som med tanke på de befintliga strukturerna inom offentlig bidragsgivning kräver en samsyn från en rad olika håll, för att projekten skall kunna gå att förverkliga. I immateriell mening förutsätter vart och ett av de här projekten en utvecklad idé, en föreställning om varför detta är viktigt och en förmåga att kunna finna former för hur denna idé skall kunna gestaltas så att den berör även andra än idégivarna.

För Forum för världskultur utgjorde dessa här summariskt redovisade faktorer, en grund till varför vi beslutade att på ett kraftfullt sätt engagera oss i dessa projekt. Vår strävan har varit att bidra till att skapa sådana förutsättningar att de här projekten skulle gå att realisera på ett sätt som ligger i linje med grundidéerna. Det har dessutom varit angeläget att vårt engagemang i möjligaste mån också skulle skapa erfarenheter av nya samarbetsformer, möjlighet till ny kunskap om det världskulturella områdets potential och därmed också kunna tjäna som inspiration för andra till fortsatta initiativ.

2.3.2 Världsmusik och dans

”Världsmusik och dans” är egentligen en samlingsrubrik för flera olika projekt med gemensam nämnare. Idégivare har varit kulturföreningen Selam, som under Kulturhuvudstadsåret 1998 lyckades nå stora publika framgångar genom att på ett slagkraftigt sätt genomföra dans och musikarrangemang med i huvudsak invandrade musiker bosatta i Sverige. Genom i synnerhet arrangemang som ”FolkoFolk” på Münchenbryggeriet, ”African nights” och skolungdomsprogrammen ”WOW” på jazzklubben Fasching i

Stockholm hade man lyckats både med att nå en stor och såväl etniskt som åldersmässigt brett sammansatt publik. Dessutom lyckades man introducera ett stort antal mycket skickliga invandrade musiker, men i Sverige många gånger helt okända. Därmed möjliggjordes också levande möten med musik som har sitt ursprung från olika delar av världen. Nu är de en del av det svenska musiklivet.

Detta, av Riksföreningen för Folkmusik och Dans inspirerade och av Kulturhuvudstadsåret stödda initiativ, blev tidigt en angelägen fråga för Forum för världskultur att förhålla sig till. Här fanns redan en verksamhet, som förmått visa upp både publika och innehållsmässiga framgångar. Kulturhuvudstadsåret led mot sitt slut, och därmed de extra resurser som gjort det möjligt för den ekonomiskt sett resursmässigt svaga kulturföreningen Selam att genomföra sitt arbete. Vår bedömning var att det snarast låg inom ordinarie bidragsgivare såsom Stockholm stad, Stockholms läns landsting samt möjligtvis Statens kulturråd att värdera, och ta ställning till hur man fortsatt ville stödja Selams verksamhet. Ekonomiskt bidrag har också fortsättningsvis beviljats från dessa instanser, men ej i en sådan omfattning att de skulle säkerställt verksamheten.

Resurserna inom Forum för världskultur skall enligt uppdraget bland annat användas för att initiera, stimulera och samordna verksamheter inom det världskulturella fältet, inte för att trygga överlevnaden för verksamheter som redan visat sig framgångsrika. Vår bedömning av det arbete som Selam gjort i Stockholm var att det var av en sådan kvalitet att vi borde ta initiativ till, och se i vilken grad dessa erfarenheter också var överförbara till åtminstone andra storstadsområden.

Med detta som bakgrund bedömde Forum för världskultur att det borde finnas goda förutsättningar för att genom att stödja ett samarbete mellan Svenska Rikskonserter och Selam möjliggöra ett intressant samarbete mellan en resursmässigt stark kulturinstitution och en framgångsrik, men resursmässigt svag organisation. Motiveringen för ett sådant samarbete skulle vara att man därigenom skulle få en möjlighet att se om erfarenheterna från Stockholm

också skulle kunna ligga till grund för likartade arrangemang i Göteborg och Malmö – Lund området. Det stod tidigt klart att det fanns ett ömsesidigt starkt intresse från alla parter för att vidareutveckla det samarbetet med stöd från Forum för världskultur.

Överenskommelsen rörande samarbetet mellan Selam, Rikskonserter och Forum för världskultur innebar under 1999 att Rikskonserter bidrog till Selams verksamhet genom kostnader för administration samt en halv årslön. Forum för världskulturs stöd till Selam täckte den andra halva årslönen samt en betydande del av kostnaderna för de arrangemang som skulle genomföras i de två ovan angivna områdena samt i Stockholm. På detta sätt blev det enligt vårt sätt att resonera möjligt att också stödja verksamheten i Stockholm, eftersom de arrangemangen med denna konstruktion också innebar förutsättningar för kraftfulla initiativ i de nämnda städerna utanför Stockholm.

Selam kunde fortsätta sin verksamhet som en självständig part, men nu också med tillgång till delar av den större institutionens resurser och erfarenhetskaptal. För Rikskonserter del innebar det en möjlighet att kunna värna om en framgångsrik aktör på det världskulturella fältet. Det låg uppenbarligen också en stimulans i det ömsesidiga kunskaps- och erfarenhetsmässiga utbytet som samarbetet med en engagerad mindre organisation möjliggjorde.

Vår bedömning är att det organisatoriska samarbetet i stort sett har fungerat mycket bra under 1999. De förändringar som skett i överenskommelsen inför 2000 handlar framförallt om hur man kan hitta former som möjliggör för ledningen inom Rikskonserter att bättre kunna samordna sina resurser med de behov som kan uppstå i samband med Selams och Rikskonserterers gemensamma arrangemang. Den tätare anknytningen till Rikskonserter har också inneburit att det ekonomiska risktagandet övertagits av Rikskonserter. Förändringarna har skett i fullständig överensstämmelse med Selam, och vår bedömning är att det hela tiden har skett i akt och mening att finna modeller för fungerande samverkan mellan en nationell institution och en kulturförening under kortare eller längre tid.

Det är ännu givetvis omöjligt att säga något om det långsiktiga resultatet av detta samarbete. Däremot är det uppenbart att det är angeläget att pröva och utveckla en rad olika former för samverkan mellan kulturinstitutioner och andra organisationer, som ett led i förnyelsearbetet inom kulturinstitutionerna. Detta kommer enligt vår mening att i synnerhet gälla den nyorientering på många fronter som möjligheten för mer utvecklade världskulturella perspektiv förutsätter.

Att det har gått att hitta ett starkt engagemang inom ledningen för Rikskonserter kan möjligtvis till en del förklaras av att världsmusiken sedan lång tid haft ett stöd inom just den institutionen. Troligare ändå är, enligt vår mening, att det just är Rikskonserters tidigare engagemang som gjort att man där klarare än på en del andra håll inser nödvändigheten av att utveckla olika verksamhetsformer.

Erfarenheterna av de arrangemang som har genomförts i Malmö – Lund och i Göteborg under 1999 har med en viss tydlighet visat att det finns ett starkt lokalt intresse av att vara med och samarbeta med Selam. Flera arrangemang har genomförts med gott resultat. Samtidigt har den preliminära rapporteringen från det gångna året visat hur angeläget det är att hitta rätt när det gäller samarbetspartners och lokala arrangörer som har de rätta förutsättningarna när det gäller att på ett framgångsrikt sätt kunna genomföra arrangemang med världsmusik och dans. I Stockholm har arrangemangen fortsatt att locka en stor publik. Detta har inneburit att de medverkande musikernas attraktivitet har ökat, vilket har lett till att de i ökande utsträckning engageras för andra framföranden. Trots positiva publiksiffror kommer dessa arrangemang även fortsättningsvis att förutsätta stöd i form av bidrag från offentliga medel för att de skall vara möjliga att genomföra utan dramatiska ökningar av biljettpriserna. Det ekonomiska stödet från Forum för världskultur utgör en mycket stor andel av budgeten för verksamheten i Stockholm. Eftersom möjligheten till en fortsatt återkommande finansiering i den här formen måste bedömas som osäker, kommer ansvaret i högre grad än nu att glida över till ett lokalt och regionalt ansvar.

2.3.3 Världsteaterprojektet

Världsteaterprojektet kan även det sägas ha haft en lång förhistoria innan det blev ett ärende för Forum för världskultur att ta ställning till.

Inom svensk teater har under de senaste decennierna regissören Peter Oskarsons tankar och strävan efter att skapa en möjlig folklig teatertradition löpt parallellt med kontakter med, och ett sökande efter element inom utomeuropeiska teatertraditioner som kan ge svensk teater möjligheter att utveckla, eller möjligtvis återfinna förlorade former för sceniskt berättande. Den processen har genom åren avsatt olika konstnärliga spår i såväl större uppsättningar som ”Den stora vreden”, ”Amledo” eller i mindre verk som iscensatta folkliga berättelser. Under flera år har det utvecklats kontakter mellan Gopalan Venu, Kutiyattam-mästare från Kerala, Indien, Ma Ke, jingju-mästare från Shanghai, Kina och Peter Oskarson. Dessa kontakter utvecklades underhand till en önskan om ett samarbete mellan dem och skådespelare från deras respektive teatrar. Genom ett ömsesidigt lärande av varandra ville man se hur det skulle var möjligt att producera en gemensam föreställning med bibehållandet av den ömsesidiga respekten. Man ville dessutom se hur erfarenheterna av ett sådant samarbete på olika sätt kan utveckla eller ge nya aspekter på den egna teatertraditionen.

Inför det samarbete som kom att inledas med en gemensam workshop i Indien under december 1998 – januari 1999 och som därefter följdes av en längre arbetssejour i Sverige under sensommaren/hösten 1999 utvidgades kretsen till att också omfatta skådespelare och musiker från Moçambique.

För Forum för världskultur framstod det tidigt som angeläget att samordna information och annat av relevans för att olika offentliga bidragsgivare skulle kunna fatta sådana beslut att det skapades ekonomiska förutsättningar för att Världsteaterprojektet skulle kunna genomföra etappen i Sverige. För det sammanhanget beviljade också Forum för världskultur ett ekonomiskt stöd, som tillsammans med andra bidragsgivare gjorde det möjligt att genomföra både en längre arbets- och repetitionsperiod och ett antal föreställningar i enlighet med de uppgjorda planerna.

Forum för världskultur tog också initiativ till ett seminarium på den Svenska Teaterbiennalen i Norrköping i maj 1999 under vilket utgångspunkterna för det kommande arbetet redovisades. I november 1999 genomförde Forum för världskultur i samarbete med Kulturdepartementet ett seminarium på Elverket, Kungliga Dramatiska Teatern, med rubriken "Rötter som förenar och befriar" där företrädare för de olika samarbetande teatrarna redogjorde för sina respektive utgångspunkter och sina erfarenheter av arbetet. I det sammanhanget spelades också en scen ur föreställningen upp för de inbjudna från olika kulturinstitutioner och organisationer. På uppdrag av Forum för världskultur har det också gjorts en grundlig journalistisk dokumentation av hela arbets- och föreställningsperioden i Sverige. Dokumentationen finns tillsammans med bilder tillgänglig på vår hemsida, och ger goda möjligheter att få såväl en uppfattning om vad det i mer vardaglig mening innebär att genomföra ett samarbete med de förtecken som utmärker världsteaterprojektets avsikter, som en konfrontation med en rad av de konstnärliga frågeställningar som aktualiserades och på olika sätt illustrerades under arbetets gång.

Den under hösten 1999 genomförda arbetssejouren i Sverige skall under maj 2000 följas av en workshop i Moçambique. Därefter planeras en motsvarande period i Shanghai, vilken i sin tur enligt planerna skall följas upp med en större produktion i Sverige.

Att långsiktighet och perspektiv liknande Världsteaterprojektets är en i flera stycken isolerad företeelse inom svensk samtids-teater beror enligt vår mening inte i första hand på att det är svårt att skapa ekonomiska förutsättningar för den sortens arbeten. Snarare beror det på att så få initiativ formuleras som strävar efter att anlägga ett perspektiv där vår samtid kan ses i ljuset av historien och andra kulturella processer. Detta är möjligtvis också en av förklaringarna till den tystnad som tycks ha infunnit sig efter den relativt stora och positiva uppmärksamhet, som framför allt de olika föreställningarna fick i olika media.

Att detta är ett långsiktig process, som ej skall eller ens kan slutgiltigt bedömas efter sina enskilda resultat, bör enligt vår mening snarare leda till att den bedöms efter sina avsikter. Att bryta

en kulturell isolering, att förmå sig till att försöka definiera sin egen position i den egna traditionen genom att lära från andra kulturella processer, är enligt vår mening även det en viktig uppgift när det gäller att öka den kulturella mångfalden i svensk kultur.

2.3.4 Gud har 99 namn

Att öka nyfikenheten och därmed skapa förutsättningar för ny eller fördjupad kunskap och respekt för den kulturella mångfalden var tungt vägande faktorer inför Forum för världskulturs engagemang i ”Gud har 99 namn”, som producerats av Stockholms Kulturhus och Riksutställningar i samarbete med Stiftelsen World Wide Wisdom. Den senare organisationen är också idégivaren till projektet vars grundsyfte är att tjäna som en vägvisare in i det mångreligiösa Sverige.

Utgångspunkterna för Forum för världskulturs engagemang i detta projekt var flera. Vi ansåg det vara angeläget att kunna utveckla former för ett samarbete med Kulturhuset och då i första hand när det gällde den del av vårt uppdrag som gällde kultur- och samhällsdebatt samt verksamhet inom scenområdet, med en inriktning på andra kulturella influenser än den traditionellt västerländska.

”Gud har 99 namn” visade sig i hög grad vara en sådan projektidé där det helt uppenbart fanns en möjlighet för Forum för världskultur att både bidra till gynnsamma beslut som kunde möjliggöra ett förverkligande, samt i ett konstruktivt samspel med i första hand Stiftelsen World Wide Wisdom och Kulturhuset komma fram till en breddning av de ursprungliga planerna så att programmet också kom att omfatta internationella musikgästspel, teaterföreställningar, mångreligiösa musikprogram, författarkvällar och möjligheter för besökare att själv pröva olika sångtekniker med anknytning till olika religioner i linje med utställningens inriktning.

Utställningsperioden i Stockholm med tillhörande programverksamheten inleddes i mitten på februari 2000. Riksutställningar kommer att turnera utställningen i landet. Utställningen är redan bokad tre år framöver.

Mot bakgrund av vårt uppdrag har det varit angeläget att även ge ett stöd till ett i något vidare mening mångkulturellt projekt för att därigenom på olika sätt bidra till ett bredare erkännande av att Sverige är ett sammansatt land bestående av olika kulturella influenser och därmed även religioner. Genom att få utrymme för en lång rad av kulturella arrangemang som på olika sätt uttrycker relationen mellan konstnärliga uttrycksmedel och olika religioner, kan projektet enligt vår mening erbjuda en möjlighet för Kulturhuset att locka till sig en delvis ny publik och erbjuda dom som redan brukar besöka Kulturhuset nya upplevelser och insikter.

Att det mångreligiösa evenemanget "Gud har 99 namn" genomförs sammanflätat med en rad olika sidoaktiviteter på Kulturhuset kan förhoppningsvis också innebära att erfarenheterna av dessa arrangemang kan öppna nya vägar och kontaktytor. Dessa erfarenheter bör man kunna dra nytta av vid den fortsatta utvecklingen av vidgade världskulturella perspektiv vid kommande planering av verksamheten både när det gäller internationella och nationella kulturhändelser på Kulturhuset.

2.3.5 Världsmusiktältet

Det fjärde av de nämnda arrangemangen med den förmodade funktionen av att kunna tjäna som fixstjärna är ett projekt som utvecklats under namnet Världsmusiktältet och som skulle ha genomförts under juli och augusti 2000. Planeringsarbetet kring detta projekt påbörjades under första halvåret 1999 och har pågått med stegrad intensitet fram tiden för den här delrapportens färdigställande. På grund av ett allvarligt sjukdomsfall i en av de mest centrala ledningsfunktionerna som berör tältdelen i detta projekt, samt att det med kort varsel inte har varit möjligt att hitta en ersättare i den funktionen har projektgruppen meddelat att man ej kan ta ansvar för att projektet kan genomföras på det sätt som det var tänkt.

Världsmusiktältets turné i Sverige skulle erbjuda konserter med musiker och dansare med kulturella rötter i olika kulturer, danskvällar och speciella barnkonserter till en rad platser i Sverige som

inte är de storstadsområden som annars i så hög grad utgjort den världskulturella arenan. Det här projektet har varit av en sådan omfattning och innehållit så pass många olika aspekter att vi bedömde att det skulle vara angeläget med en dokumentation, där även personer utanför den här arbetsprocessen skulle ha en möjlighet att följa och dra lärdomar av de gjorda erfarenheterna. Hela processen skulle enligt vår mening komma att innebära en intressant inventering av såväl konstnärliga frågeställningar kopplade till innehållet, som yttre frågor av mer praktisk natur när det gäller förutsättningarna för att kunna genomföra en turné av det här slaget.

Eftersom det här projektet nu är inställt och det ej har funnits tid för diskussioner angående eventuella andra lösningar framöver kan vi, i tillägg till vad som sagts ovan, endast redovisa en iakttagelse som varit värd att notera. Behovet av ett mer etablerat nätverk av lokala/regionala presentatörer vid sidan av de olika folkmusikfestivalerna har varit uppenbart. Ett sådant nätverk med intresse och kunskap för möjligheterna att genomföra evenemang med en världskulturell inriktning skulle med stor sannolikhet kunna haft en betydelse när det gällt att mobilisera ett lokalt intresse. Ett sådant nätverk skulle också kunna spela en viktig roll vid Riksutställningars turné av utställningen "Gud har 99 namn".

2.3.6 Övriga projekt

Vid sidan av de ovan nämnda arrangemangen i vilka Forum för världskultur bitvis har varit aktivt involverat har vi funnit en rad andra arrangemang eller initiativ, som vi ansett bör få stöd. Vi har bedömt att de på olika sätt har förutsättningar att bidra till de uppgifter som kommittén har fått i uppgift att arbeta för. Alla projekt relaterar till en eller flera av de sex punkterna där en del av kommitténs uppdrag summeras och som tidigare refererats i kapitlet 1.3. Nedanstående sammanställning är endast ett urval av de projekt som erhållit stöd från Forum för världskultur.

Korsdrag

Informationsfrågorna om vad som sker på det världskulturella området är enligt vår mening mycket angelägna. Information om hur andra har gått till väga, att kunna ta del av andras idéer eller att få vägledning om var man kan finna inspiration, information eller få råd när det gäller att genomföra arrangemang kan vara mycket viktig. Mot den bedömningen skall det tidigare nämnda stödet till det Mångkulturella nätverkets bulletin Korsdrag ses.

Under en ettårsperiod skall Korsdrag komma ut med 5 tryckta nummer och även göras tillgänglig via Internet. Enligt uppgifter till Forum för världskultur har ett mycket stort ansvar för såväl det redaktionella arbetet som övrig produktion av Korsdrag kommit att ligga på Intercult. Initiativet till den ursprungliga trycksaken har också kommit från Intercult. Vid en kommande utvärdering av Korsdrag får man bland annat se vilken roll en publikation liknande denna kan spela.

Intercult

För Forum för världskulturs del har det varit angeläget att i överläggningar med Intercult se på vilka sätt det är möjligt att utveckla former för samverkan mellan Intercult och kulturinstitutioner och andra organisationer. Förhoppningen från vår sida har därvid varit att därigenom förbättra möjligheterna för ett mer långsiktigt arbete för Intercult, och en möjlighet för andra att dra nytta av deras erfarenhet och engagerade sökande efter ingångar till internationella projekt.

Mot den bakgrunden har vi bland annat beviljat ett ekonomiskt stöd för ett fortsatt samarbete med Folkets Hus och Parker i projektet "Kulturbyteshandel". Vårt stöd till dokumentation och information kring en omfattande europeisk samproduktion "Hotell Europa", syftar till att ge handfasta inblickar i processerna kring ett projekt av den här omfattningen, och därigenom både inspirera och möjliggöra för andra att öka sin kunskap om villkoren för internationella samproduktioner. En annan ofta förbisedd faktor,

när det gäller vidgandet av det världskulturella perspektivet, är de delvis nya krav som ställs på publikarbetet för att det skall bli framgångsrikt. Intercult har i det sammanhanget fått stöd för att genomföra en seminariereserie "Ny publik – nya grepp", till vilken man lyckats samla inledare från Sverige och andra länder med erfarenhet av världskulturella arrangemang.

Seminarier

En annan form av information, men också en möjlighet för debatt, utgörs av olika seminariereserier. Mångkulturellt Centrum i Botkyrka har fått stöd för att genomföra en serie sökkonferenser med temat "Fokus på världskultur – lokal kultur". Två endagskonferenser i Malmö och i Hallunda har genomförts under hösten 1999 från vilka en rapport kommer under februari 2000. Till konferenserna hade ett tjugotal forskare, politiker, konstnärliga utövare och kulturadministratörer inbjudits att hålla olika inledningsanföranden kring världskultur – lokal kultur.

Ytterligare konferenser i samverkan med Mångkulturellt Centrum är planerade till första halvåret 2000.

En annan form för seminarier har varit den föreläsningsserie om postkolonial teori och praktik under rubriken "Svindlande färder" som kulturföreningen Diggante har genomfört under hösten 1999, och som kommer att fortsätta med en utvidgad serie om tolv föreläsningar under februari till maj 2000. Till serien har man lyckats få en rad framstående postkoloniala teoretiker som föreläsare. Seminarierna genomförs med stöd från Forum för världskultur och i samarbete med bl.a. ABF och Södra Teatern.

Vid det tidigare nämnda seminariet "Rötter som förenar och befriar" deltog kulturminister Marita Ulvskog, integrationsminister Ulrika Messing, utrikesminister Anna Lindh, Världsbankens vice chef Mats Karlsson och de tidigare nämnda personerna involverade i Världsteaterprojektet. Seminariet innehöll också flera sceniska gestaltningar, som exempel på olika vägar till världskulturella möten inom musik och teater.

Ett nordiskt seminarium genomfördes den 2–4 december 1999 på Voksenåsen, till vilket det var möjligt att samla en mycket representativ och engagerad skara av författare, forskare, journalister, kulturadministratörer och andra verksamma inom det världskulturella fältet i Sverige, Norge och Danmark. Ett resultat av seminariet är ett fortsatt samarbete mellan Forum för världskultur, Mosaikk programmet i Norge och Center for Kultursamarbejde med Udvikslingslanden i Danmark. Finland kommer att inbjudas till det fortsatta arbetet med att utveckla samarbetsformer mellan de nordiska länderna inom det världskulturella fältet. Den gemensamma bedömningen efter seminariet i Oslo är att det världskulturella fältet har goda förutsättningar för att bredda det nordiska samarbetet. De världskulturella frågorna har redan med en ökande tydlighet visat att världens kulturer redan är en del av de nordiska länderna. Den gemensamma utmaningen ligger nu i att utveckla former som möjliggör konstnärligt kreativa mötesplatser mellan dessa kulturer.

Dansgästspel

I samarbete med Dansens hus genomfördes i november 1999 ett dansgästspel från Egypten med mycket gott gensvar såväl hos publik som i media. Gästspelet omfattade även Gävle och Umeå. Forum för världskultur strävade från första början efter att det i anslutning till dansgästspelet skulle genomföras andra arrangemang, som på flera sätt var kopplade till gästspelet och de världskulturella möten som det illustrerade. Dessa arrangemang genomfördes tyvärr ej. Anledningen till detta bör enligt vår mening sökas i det faktum att det saknas naturliga upparbetade relationer mellan olika institutioner och organisationer och föreningar. Dessa sammanslutningar har var och en för sig ett intresse av och ett engagemang för olika aspekter av det världskulturella området, men saknar erfarenhet av att samarbeta med varandra. Detta är en iakttagelse som vi gjort även i samband med arrangemang inom andra områden, vilket indikerar att det utgör ett angeläget område för vidare utveckling.

Under samma himmel

Ett arrangemang på teaterområdet som fått ett mycket positivt publikt gensvar är den serie kulturmöten med namnet "Under samma himmel", som genomfördes på Klara Soppsteater i en försöksomgång på fyra kvällar under hösten 1999.

Idén till projektet formulerades och presenterades av en person utanför Stockholms stadsteater, och fångades lyhört upp av den konstnärliga ledaren för Klara Soppsteater. För att göra det möjligt att snabbt komma igång med arbetet gav Forum för världskultur ett ekonomiskt stöd som möjliggjorde att teatern kunde anställa förslagsställaren som projektledare samt täcka merparten av de externa programkostnaderna. "Under samma himmel" fick ett mycket positivt mottagande genom sin uppläggnings och tack vare ett målmedvetet publikarbete mot publikgrupper som till stora delar var nya för teatern. Trots detta kommer teatern inte att följa upp och vidareutveckla serien under vårsäsongen. Forum för världskultur har fört en intensiv dialog med teatern men inte förmått ändra på detta beslut, vilket vi med ett beklagande måste konstatera.

"Under samma himmel" har på ett mycket tydligt sätt visat på en del av de svårigheter som blottläggs inom många kulturinstitutioner när det gäller att utveckla ett samarbete med personer eller organisationer utanför den egna institutionen. Dessa svårigheter blir vid många tillfällen något mer uppenbara när det gäller samarbeten som involverar personer med annan kulturell bakgrund, och därmed delvis andra erfarenheter och perspektiv.

Det är vår förhoppning att Stockholms stadsteater mot bakgrund av de gjorda erfarenheterna skall kunna hantera de svårigheter som nu uppenbarligen har inneburit ett steg tillbaka när det gäller utvecklandet av det världskulturella perspektivet på teatern. Vår förhoppning är att man redan till sommar- och höstsäsongen 2000 på nytt skall kunna ta ett par steg framåt.

För Forum för världskulturs vidkommande har diskussionerna med Stockholms stadsteater visat hur angeläget det är att kunna inta en aktiv och pådrivande roll som engagerad samtalspart även när det gäller frågor som berör verksamhetens inriktning.

Musikområdet

Att det inom musikområdet finns bredare och mer mångfacetterade erfarenheter av världskulturella initiativ skall inte tolkas som att behoven av vidareutveckling är lösta. Förhållandet är snarare det motsatta. Erfarenheter från musikområdet bör snarare tolkas som utslag för den otroliga potential de världskulturella fälten rymmer.

Vid sidan om de musikprojekt, som redan tidigare har omnämnts, finns det anledning att också ge en preliminär redovisning av det som genomförts under namnet "Världsmusiklaboratoriet". Utgångspunkten för detta projekt har varit en idé och en övertygelse, som formulerats av folkmusikern Ale Möller, om behovet för musikanter med skiftande kulturell bakgrund inom folkmusikområdet att kunna fördjupa kunskapen om varandras traditioner, speciella särarter och möjliga likheter för att därigenom finna vägar till skapandet av ny musik. I den här formen av "barfotaforskning" har det uppenbara faktumet att ny eller fördjupad kunskap skapar nya förutsättningar för kreativa processer kunnat bekräftas.

För Forum för världskulturs del har det bedömts som angeläget att skapa förutsättningar för den här formen av fördjupningsarbete. Samtidigt har det framstått som angeläget att redan det omedelbara resultatet av denna arbetsprocess skall kunna nå fler än de direkt inblandade musikerna. Så har också skett på olika sätt, och som en direkt inspiration och vidarekoppling bör man enligt vår mening betrakta det ambitiösa projekt som Stockholms Kulturskola med stöd från kommittén har startat under januari 2000. En första fas genomförs under våren 2000. Här kommer det enligt vår bedömning att vara möjligt att genom ett intensivt samspel föra samman en lång rad kulturinstitutioner, -organisationer, högskolor och enskilda med intressen av det världskulturella fältets olika utvecklingsmöjligheter.

2.4 Värdering av verksamheten

Konstnärliga processer, resultaten av kulturella möten och betydelsen av upplevelserna låter sig endast svårligen infångas och

bedömas annat än i ett långsiktigt perspektiv. Värdet av olika kulturpolitiska insatser kan däremot lättare avläsas i form av ökat intresse, perspektivförskjutningar och identifierandet av nya problemområden och förmågan att hantera dessa på ett sätt som ligger i linje med vad som är angelägna frågor i samhällsutvecklingen.

Vi har bedömt det som angeläget att vid vår redovisning av erfarenheterna från den bedrivna programverksamheten lämna en relativt detaljerad sammanställning, eftersom den också i sig berättar om såväl bredd som mångfacettering när det gäller innehåll, involverade aktörer, former för samverkan och olikartade erfarenheter.

Vid många av de omnämnda arrangemangen grundar sig våra kommentarer på egna, och preliminära iakttagelser, eftersom många av projekten ännu inte kunnat avrapporteras på grund av att de helt nyligen har genomförts eller ännu inte är avslutade. En erfarenhet av den första tidens verksamhet för Forum för världskultur är att det världskulturella fältet har en mycket stor potential när det gäller att utveckla och berika kulturutbudet i Sverige. Denna potential utforskas endast i ringa utsträckning. Det är uppenbart att denna utmaning har varit, och fortfarande är svår att hantera för i synnerhet de kulturinstitutioner som, med några relativt få undantag, söker meningsfulla ingångar för att etablera världskulturella perspektiv i sin verksamhet på sådant sätt att de inte upplevs som något marginellt, utan också kan bli en integrerad del av helheten.

För mindre kulturorganisationer som till exempel Intercult, Selam eller Re:Orient, där detta perspektiv redan är etablerat, eller helt och hållet genomsyrar verksamheten, är problemet främst begränsade verksamhetsstöd som skapar stora svårigheter att planera ens ett år framåt i tiden.

Flera av dessa organisationer har av olika skäl inte etablerat hållbara allianser med kulturinstitutioner. Dessa skäl växlar från fall till fall, men vår bedömning är fortsatt att det i många tillfällen bör finnas förutsättningar för en ökad samverkan mellan olika enskilda personer, eller organisationer med erfarenheter och idéer kring världskultur och centrala och relativt sett resursstarka kul-

turinstitutioner. Intresset finns på många håll för såväl utvecklad samverkan som för området som sådant, men utan stimulans och en ökad fantasirikedom när det gäller att utveckla nya samarbetsformer, kommer processen fortsatt att gå mycket långsamt.

3 Fortsatt verksamhet 2000

3.1 Verksamhetens inriktning

Under kommitténs fortsatta uppdrag kommer dels en rad redan beslutade arrangemang att genomföras och nya kommer att utvecklas i enlighet med den inriktning arbetet har haft under föregående år.

En viss förskjutning mot utredande av relationer och ansvarsfördelning mellan olika myndigheter med koppling till de frågor som är centrala för vidareutvecklandet av världskulturella mötesplatser kommer att ske. Vi har för avsikt att utröna vilka förändringar som kan vara motiverade med avseende på en mer slagkraftig kulturpolitik på detta område. En fortsatt central uppgift är att på olika sätt inventera framkomliga vägar till ett större eget engagemang för världskultur inom en rad kulturinstitutioner inom scenområdet.

3.2 Kommande projekt

I samband med firandet av världsteaterdagen har Forum för världskultur och Svensk Teaterunion – Svenska ITI i samarbete med Södra Teatern inbjudit ett tjugotal teatrar och organisationer på teaterområdet att i valfria former presentera sina synpunkter på temat ”Världen på svenska teaterscener. Visioner, möjligheter, hinder”.

I samarbete med Internationella biblioteket i Stockholm planerar Forum för världskultur att genomföra en serie seminarier kring

litteratur, identitet och andra centrala frågor för utvecklandet av världskulturen i Sverige.

Det under en lång rad år diskuterade, och på olika sätt återkommande önskemålet om ett "Vattenhål för folkmusik och dans" har nu tagit ett steg framåt mot ett förverkligande genom att frågan kring en lokal och dess finansiering förefaller löst. Ett utvecklat samarbete mellan Riksföreningen för folkmusik och dans och Svenska Rikskonserter angående driften av lokalen "Stallet" har inletts. För att det världskulturella perspektivet skall finnas etablerat redan från start kommer Forum för världskultur att ge ett planeringsbidrag för verksamheten under förutsättning att arbetet kommer igång under tiden för kommitténs uppdrag.

Re:Orient har enligt vår bedömning på ett mycket framgångsrikt sätt lyckats öka nyfikenheten på de världskulturella perspektivens möjligheter vid en rad olikartade arrangemang, och vi planerar att kunna ge ett stöd som möjliggör ett samarbete mellan Stockholms Konserthus och Re:Orient under hösten 2000.

Ytterligare projekt är under diskussion.

Sammantaget speglar dessa projekt väl den fortsatta inriktningen på Forum för världskulturs arbete när det gäller programverksamhet, och bör läsas i sammanhang med de större tidigare presenterade projekten som kommer att genomföras under året.

4 Förslag till fortsatt inriktning

4.1 Fortsätt – uppgiften är inte löst!

Mot bakgrund av de erfarenheter och iakttagelser som kommittén Forum för världskultur har hunnit göra under i huvudsak 1999 kan vi konstatera att det enligt vår mening även efter utgången av 2000, inom det kulturpolitiska fältet kommer att behövas en organisation med ett uppdrag från regeringen med sikte på de världskulturella frågornas utveckling inom i första hand scenkonstområdet. Ett sådant uppdrag skall även fortsättningsvis bedrivas i enlighet med de av riksdagen godkända riktlinjerna för Forum för världskultur där det heter att med: *”/.../ världskultur /avses/ kulturyttringar från olika delar av världen som bidrar till att öka mångfalden i svenskt kulturliv, särskilt kulturyttringar från länder och miljöer, vilkas kultur inte naturligt blir tillgänglig för en publik i Sverige genom etablerade kommersiella eller institutionella kanaler.”* Till detta vill vi tillfoga att därmed även skall avses resultatet av mötet mellan olika kulturtraditioner i vår samtid.

Vi bedömer att de processer, lärdomar och insikter som kommittén Forum för världskultur tillsammans med andra aktörer bland kulturinstitutioner, kulturorganisationer och enskilda har satt igång och skapat förutsättningar för, behöver ytterligare tid på sig för att skapa en mer stabil grund för den fortsatta utvecklingen. Att redan efter två års arbete försöka inlemma de här angivna uppgifterna i de inom kulturområdet redan befintliga organisationerna, skulle innebära en risk för att det världskulturella perspektivet inte skulle få den fokusering som är nödvändig under ett fortsatt utvecklingskede. Däremot menar vi att nästa fas i hög utsträckning

skall inriktas mot att det världskulturella perspektivet skall kunna etablera en stark erfarenhetsbas, och därigenom utvecklas till en position, där det ingår som en naturlig del i de olika kulturinstitutionernas och myndigheternas verksamhet och uppdrag. Först genom en sådan position, som ett levande inslag i kulturlivet, kommer det att innebära en möjlighet för människor i hela landet, oavsett kulturella referenser och etnisk tillhörighet, att beröras av de världskulturella perspektiven.

4.2 Utgångspunkter för det framtida arbetet

Viktiga hörnstenar i ett fortsatt världskulturellt arbete måste vara att skapa förutsättningar för att öka nyfikenheten på, kunskapen om och inte minst lusten inom detta perspektiv. Dessa faktorer kommer att behövas som hävstänger i det ofrånkomliga arbetet med nyorientering och omprövning inom flera områden, något som ett fortsatt världskulturellt arbete kommer att förutsätta.

Arbetet måste vara långsiktigt och utföras i nära samarbete och växelspel med konstnärer/artister, konstnärs- och kulturorganisationer, kulturinstitutioner och myndigheter.

Informationsarbetet skall vara integrerat i verksamheten och utvecklas i brett samarbete med aktörer liknande de ovan nämnda samt forskare och andra opinionsbildare.

4.2.1 Perspektivet

De världskulturella frågorna kommer under de närmaste åren att utgöra en alltmer framträdande bakgrund mot vilken en växande del av det nationella kulturlivet på olika sätt kommer att tvingas till olika ställningstaganden och förhållningssätt.

En fortsatt globalisering och internationalisering av samhällets olika sektorer kommer att, eller skapar redan, spänningsfält och förutsättningar för att världskulturella perspektiv kommer att drivas

fram inom konst- och kulturområdet, på samma sätt som inom andra samhällsområden. Detta är, och kommer fortsatt att vara, en process där olika krafter kommer att stå mot varandra. Hävdvunna synsätt och frågeställningar kring identitet, tillhörighet och frihet att forma sitt liv står redan många gånger i en smärtfylld relation till de krafter som skapar så hisnande skilda förutsättningar för människors liv på olika platser i världen. Dessa skillnader har drivit på, och kommer fortsatt att vara de mest avgörande krafterna när det gäller förutsättningar för världskulturens utveckling. Motsättningen, disharmonin och ojämlikheten är, och kommer framgent att vara, oundvikliga bakomliggande källor till konflikt och konfrontation när det gäller det världskulturella perspektivets närvaro och utveckling inom det nationella konst- och kulturlivet.

Enligt kommitténs mening är det viktigt att erkänna dessa faktorer och nyansera tankarna om världskulturen som en enbart berikande ny harmoni.

En engagerad och framåtblickande kulturpolitik som förmår skapa generösa förutsättningar för ett konstnärligt utforskande av det världskulturella perspektivets potential, tillför kulturlivet kvaliteter som kan få gynnsamma effekter för en konstnärlig utveckling. En sådan utveckling skapar i sin tur goda förutsättningar och positiva effekter för ett integrationspolitiskt arbete med reflektion, respekt och nyfikenhet som beredskaper inför det som är olikt. Alla försök att reducera konst- och kulturverksamhet till verktyg för att rätta till missförhållanden inom olika samhällsområden, har däremot enligt vår mening inga förutsättningar att bli framgångsrika i ett långsiktigt förändringsarbete.

Att skapa ”generösa förutsättningar” aktualiserar enligt vår mening behovet av en nödvändig nyorientering såväl bland myndigheter med ansvar eller ekonomiska resurser för det svenska kulturlivet både lokalt, regionalt och nationellt, som för kulturinstitutioner.

Ett sådant arbete kan också skapa förutsättningar för, och visa på möjligheter, att bryta upp en rad homogenitetsföreställningar, rekonstruera visionerna om välfärdsstaten samt det regelsystem som kan utgöra dess byggelement.

Att erkänna den kulturella mångfalden, och att se vilka frågeställningar ett sådant erkännande aktualiserar, och att med dem som utgångspunkt kunna skapa trovärdiga föreställningar om kulturens och konstens roller i ett samhälle präglad av humanism och demokrati bör vara en central kulturpolitisk uppgift i en tid när starka ickedemokratiska inslag i den fortlöpande globaliseringen tenderar att genomsyra stora delar av mänsklig verksamhet.

4.2.2 Att införliva i befintliga strukturer

Trots att det kan vara vanskligt att dra långtgående slutsatser utifrån de iakttagelser som kommittén har gjort under det gångna året, så är vi åtminstone i ett avseende beredda att själva använda metaforen om "hur lång tid det tar att få en oljetanker att ändra kurs". Metaforen har varit ett återkommande uttryck och försvar från alltför många företrädare för olika kulturinstitutioner när det gäller frågor om vad man planerar, eller varför man inte planerat mer med avseende på det världskulturella området. Det har inte heller föresvävat kommittén att det skulle vara möjligt, eller kanske ens önskvärt att åstadkomma kraftiga och snabba kursändringar. Vårt intresse har varit mer fokuserat på tänkandet, planerandet inför förestående kursändringar och vilka motiv som ligger bakom de processerna.

Vår uppfattning är att Forum för världskultur under det gångna året kunnat komma in på den kulturpolitiska fältet, som en ny aktör, med ett relativt stort mått av frihet baserat på ett uppdrag från regeringen. Samtidigt har vi ekonomiska resurser för stöd, till projekt eller till initiativ som annars kanske aldrig eller först långt senare skulle ha kunnat genomföras. Forum för världskultur har fått ett i huvudsak positivt mottagande inom det svenska kulturlivet. Detta, och reaktionerna i samband med de initiativ, den kontaktskapande informationen och de projekt som vi har varit involverade i, har övertygat oss om att det för ännu en tid kommer att finnas ett behov av en aktör med ett uppdrag liknande det Forum för världskultur har idag.

Målet är emellertid inte att bygga upp en permanent institution eller myndighet med detta uppdrag. Målet bör istället vara att inlemma de världskulturella perspektiven som en självklar del i varje kulturinstitutionens planering av sin verksamhet. Det övergripande ansvaret i likhet med vad som gäller andra delar av kulturområdet bör därför ges till Statens kulturråd.

Redan i dag görs givetvis en hel del. Statens kulturråd och andra myndigheter fördelar bl. a. stöd till en rad verksamheter som rymms inom begreppet världskultur. Området är dock i många avseenden fortfarande jungfrulig mark och har svårt att få den tyngd i de befintliga organisationerna och myndigheterna, som borde vara det naturliga. Det krävs därför ytterligare fokusering på mål och metoder inom detta område. De kommande årens verksamhet måste inriktas på att successivt öka förankringen och kunskapen hos såväl politiker som tjänstemän. En viktig etapp i det arbetet kan vara att samlokalisera verksamheten redan i nästa utvecklingsfas med Statens kulturråd. Detta kan också skapa goda förutsättningar för att fler personer successivt och organiskt involveras i verksamheten.

Att det redan idag åligger varje kulturinstitution finansierad med offentliga medel att ta ansvar för att verksamheten vänder sig till hela befolkningen är en central kulturpolitisk princip, som dessutom pekar ut sitt problemområde. "Hela befolkningen" har i alla tider varit ett ideologiskt begrepp relaterat till majoritetens föreställning om en möjlig nationell, social och kulturell homogenitet. Begränsningar och svårigheter har kommit i dagern och tycks slutgiltigt vara på väg att krackelera i och med att nya etniska grupper med andra kulturella bakgrunder, åtminstone i formell mening, blivit en del av och förstärkt omvandlingen av det svenska samhället till ett multietniskt samhälle. I ett multietniskt samhälle blottläggs lätt motsättningar. Minoriteterna uppfattar att de, deras liv och livserfarenheter står utanför det som dominerar det offentliga kulturutbudet och dem, som har makt och inflytande över formandet av detta utbud. Värdekonflikter och motsättningar, med grund i bland annat kulturtraditioner, är en naturlig konsekvens av det multietniska samhället.

Inom flera kulturinstitutioner har denna problematik observerats och blivit föremål för olika initiativ, men det förefaller som om det endast i mycket begränsad utsträckning lett till mer avgörande omprioriteringar av befintliga resurser. Det världskulturella fältet är fortfarande ett område, som man kan vara med och utveckla under förutsättning att det ställs extra ekonomiska resurser till förfogande.

Att inventera och pröva andra förutsättningar för detta arbete samt att utveckla nya samarbetsformer med andra aktörer kan, enligt vår mening, påskyndas genom ett arbete liknande det Forum för världskultur har i uppdrag att utföra.

4.3 Organisationsform

Den framtida organisationen skall vara möjlig att inrätta inom en snar framtid med ett statligt kulturpolitiskt uppdrag. Den skall vara politiskt, ekonomiskt och administrativt hanterbar såväl med avseende på det omedelbara arbetet, som framtida förändringar. Den skall tillåta ett flexibelt arbetssätt.

Med hänsyn till vad som har sagts i avsnitt 4.2 angående kommitténs principiella ställningstagande till frågan om hur verksamheten inom det världskulturella fältet på sikt skall införlivas i kulturområdets befintliga organisation, har vi haft att ta ställning till vilken som kan vara den mest lämpliga organisationsformen. Vi har därvid funnit att en statlig delegation med namnet Forum för världskultur bör inrättas från och med den 1 januari 2001.

En delegation kan inrättas när regeringen under en begränsad tid vill samordna olika insatser eller när en angelägen fråga kräver kraftfulla åtgärder. En statlig delegation påminner i mycket om en kommitté, men har en annan organisatorisk status, då den är en egen myndighet. En kommitté är en del av regeringskansliet. En statlig delegations syfte, verksamhet, sammansättning och beslutsformer regleras primärt i en förordning med instruktion för delegationen. Forum för världskultur som delegation skulle omfattas av det statliga ekonomiadministrativa regelverket och av resultatstyrningen. Forum för världskultur skulle därmed lämna årsredo-

visning och budgetunderlag, Riksrevisionsverket skulle granska den finansiella redovisningen och resultatredovisningen. Detta bör vara i huvudsak positivt med tanke på målet om ett framtida införlivande av verksamheten i Statens kulturråd.

Enligt en promemoria från Kunskapslyftskommittén, som sedermera blev delegationen Kunskapslyftet, som finns refererad i SOU 1998:154, heter det bland annat: *”/.../ en delegation / kan / sägas innebära ett mellanting mellan självständig myndighetsutövning och direkt regeringsstyrning. En delegationsmodell är ett alternativ eller komplement till de förvaltningsmyndigheter som redan arbetar inom ett aktuellt verksamhetsområde. Det kan finnas flera skäl för modellen i ett enskilt fall /.../ eller att uppgiften är avgränsad i tiden och kräver snabbt genomförande. En delegation inrättas när man snabbt vill få igång en verksamhet eller snabbt genomföra ett politiskt beslut.”* Det är normalt regeringen som fattar beslut om inrättandet av en delegation. Vid de tillfällen då delegationen skall finansieras via statsanslag är det Riksdagen som fattar beslutet. Vi bedömer att de världskulturella frågornas art och angelägenhetsgrad är av ett sådant slag att de väl ryms inom kriterierna för inrättandet av en delegation.

4.3.1 Sammansättning

Delegationens sammansättning fastställs av regeringen efter att ärendet har beretts på sedvanligt sätt inom regeringskansliet. Regeringen utser delegationens ordförande, som bör vara en person som står fri från existerande kulturinstitutioner, ha en bred förankring i svenskt samhällsliv, och förmågan att lyfta fram det världskulturella perspektivet i kultur- och samhällsliv. Det som sagts angående ordföranden bör även gälla styrelsens ledamöter. Delegationens styrelse bör ej bestå av fler personer än fyra samt ordföranden.

4.3.2 Tidsplan

Kommittén har gjort den bedömningen att en lämplig tid för delegationen Forum för världskultur kan vara omkring tre år för att möjliggöra att området på ett kraftfullt sätt skall kunna inlemmas i Statens kulturråd.

4.3.3 Strategiska frågor

Ansvar för utvecklingen av det världskulturella perspektivet inom den nationella kulturpolitiken åvilar staten. Implementeringen av den nationella kulturpolitiken kan ej förverkligas med mindre än att det finns ett brett engagemang och ansvar inom såväl statliga myndigheter, regionala och lokala politiska nämnder och förvaltningar, samt en vilja och ett engagemang utmed hela skalan av kulturföreningar, -organisationer, -institutioner och enskilda kulturutövare.

4.3.4 En angelägenhet för hela landet

I enlighet med resonemanget om att det under ännu en tid kommer att finnas ett behov av väldefinierade "aktörer" liknande Forum för världskultur med ett statligt uppdrag, kompetens och ekonomiska resurser, kommer också frågan om relationen mellan centrum och periferi att vara viktig att lösa. Det är enligt vår mening välmotiverat att en sådan organisation har sin bas i Stockholm.

Enligt vår mening är det angeläget att skapa förutsättningar för en vidare utveckling av en verksamhet med världskulturella förtecken och med ett reorganiserat Forum för världskultur som en aktiv aktör med en initierande och pådrivande roll. Det gäller också att skapa förutsättningar för att lyhört kunna fånga upp och sammanfoga såväl olika initiativ eller idéer som sprungit fram ut lokala förhållanden, som att få förankring och gensvar på förslag från centralt håll.

Den hittillsvarande inställningen till den frågan har från Forum för världskulturs sida varit att vid all planering och bedömning av projekt, som är tänkta att genomföras i Stockholmsområdet, aktualisera frågan om och på vilket sätt även andra orter i landet skall kunna ta del av arrangemanget. Erfarenheterna från ett arrangemang skall åtminstone kunna föras vidare och prövas på andra håll i landet. För vårt ställningstagande är det av stor vikt att utveckla formerna för ett förbättrat samarbete med olika delar i landet där det enligt vår bedömning finns en stor potential men ofta ett dåligt tillvarataget engagemang för internationella och världskulturella frågor.

Detta förhållande borde enligt vår mening under en tidsbestämd period kompletteras med ett system med lokala/regionala "världskulturkonsulenter" i åtminstone och förslagsvis Skåne, Västra Götaland och en Norrlandsregion. Uppdraget skulle utformas så att det i överordnad mening sammanfaller med Forum för världskulturs och syftar till att inspirera till och befrämja en ökad verksamhet inom det världskulturella området.

Organisatoriskt och uppdragsmässigt skall konsulenter vara knutna till Forum för världskultur, men placerade och verksamma inom de angivna regionerna. Skälet till att vi här väljer en annan modell än den som gäller för övriga regionala kulturkonsulenter, som är knutna till respektive landsting, är detsamma som ovan angivits för Forum för världskultur i övrigt: att ett särskilt fokus på dessa frågor krävs under en fortsatt övergångsperiod.

För att också kunna bidra till utvecklingen av den tidigare nämnda förnyelsen av såväl kulturinstitutioner/ -organisationer och offentliga organ på kulturområdet, föreslår vi vidare att konsulenter lokalt väljs ut bland, och är placerade inom olika organisationer/institutioner, för att med dem som bas, men inte begränsade till dem, kunna driva sitt arbete. (kulturförvaltning / regionteater / kulturförening / etc.)

Kommittén har även övervägt ett mer traditionellt sätt att försöka nå den eftersträlvade effekten genom att, istället för ett antal i viss utsträckning självständiga konsulenter, arbeta med lokala referensgrupper. Vi menar dock att sådana referensgrupper inte kan

ersätta en arbetande konsulent. För att komma framåt inom detta relativt vida område, krävs en motor som kan driva frågorna kraftfullt mot synbara resultat. Vi utesluter dock inte att det bildas informella referensgrupper som stöd för konsulenterna.

Genom konsulenternas direkta koppling till Forum för världskultur kommer styrelsen att ha det yttersta beslutet angående verksamheten. I vårt förslag utgår vi från att förslag, vare sig de förs fram av konsulenter enligt ovan eller från kansliet i Stockholm, alltid är förankrade inom relevanta grupper när de läggs fram för beslut. Vi tycker i enlighet med detta resonemang att man bör pröva ett system enligt ovan där man på ett tidsbundet mandat engagerar regionala konsulenter.

Konsulenterna skall fånga upp och inspirera till i första hand nya arrangemang inom scenkonstområdet eller sådana arrangemang som har betydelse för att frågor kring världskultur kan belysas. I uppgiften bör också ligga att ta initiativ till eller att assistera vid utvecklandet av former för samarbete mellan kulturinstitutioner, -organisationer och det icke institutionaliserade kulturlivet. Detta är en central uppgift och rätt hanterad kan den innebära både en förnyelse av kulturinstitutionerna i form av ett tillflöde av ny kompetens och nya kontaktytor. Samtidigt kan det bli ett positivt inslag i den enligt vår bedömning nödvändiga omfördelningen eller breddningen av ekonomiska resurser inom och mellan kulturlivets institutioner och organisationer, till främja för världskulturella perspektiv.

Konsulenterna föreslås finansieras genom att staten står för lönekostnaden mot att man lokalt/regionalt svarar för lokala administrativa resurser i enlighet med speciellt avtal. Uppdragstiden för konsulenterna bör vara tidsbundet. Genom samordning med kansliet i Stockholm utarbetas vid aktuella projekt, förslag till finansiering av de arrangemang som utformats av lokala arrangörer.

4.4 Budget för delegationen Forum för världskultur

För att på ett meningsfullt sätt kunna driva en verksamhet i enlighet med de erfarenheter, idéer och förslag som tidigare redovisats bör delegationen Forum för världskultur kunna disponera ett årligt anslag på 10 miljoner i verksamhetsmedel samt 3 miljoner för täckande av administrations, lokal och lönekostnader inklusive konsulenter.

Detta är en fördubbling av det årliga totala anslaget för kommittén Forum för världskultur, och den nivå som vi bedömer behövs för en ambitiös satsning när det gäller statens beredvillighet att ytterligare bana väg för världskulturella perspektiv.

Vid all finansiering av verksamhet bör en betydande andel komma från medverkande kulturinstitutioner och/eller från ansvariga lokala och regionala organ. De statliga medlen skall i första hand bidra till att underlätta nya initiativ och omprioriteringar av disponibla resurser.

I samband med att kommittén senast den 31 december 2000 överlämnar sin slutrapport kommer vi också att redovisa på vilket sätt en bättre samordning av det internationella kulturutbytet och kulturbiståndet kan bidra till utvecklingen av det världskulturella området i Sverige. Den världskulturella utmaningen är såväl nationell som internationell, som två sidor av samma mynt!

Kommittédirektiv

Forum för världskultur

Dir.
1998:14

Beslut vid regeringssammanträde den 19 februari 1998.

Sammanfattning av uppdraget

En kommitté tillkallas med uppgift att under åren 1998 och 1999 bedriva en initiativtagande och samordnande försöksverksamhet, benämnd Forum för världskultur. Syftet med Forum för världskultur är att främja den konstnärliga och kulturella mångfalden i Sverige genom att ge plats för kulturyttringar från länder och miljöer, vilkas kultur vanligen inte görs tillgänglig genom etablerade kommersiella eller institutionella kanaler. Försöksverksamheten skall främst inriktas på scenisk produktion och idégivande kontaktverksamhet.

Bakgrund

I budgetpropositionen för år 1998 (prop. 1997/98:1 utg.omr. 17, sid. 24–26) föreslog regeringen att en försöksverksamhet, benämnd Forum för världskultur, skall inledas våren 1998. Syftet med verksamheten är att öka den konstnärliga och kulturella mångfalden i Sverige genom att ta initiativ till och samordna presentation av kulturyttringar från hela världen. I december 1997 godkände riksdagen att verksamheten bedrivs med den inriktning som anges i propositionen (bet. 1997/98:KrU1, rskr. 1997/98:97).

Regeringen har denna dag godkänt att ett avtal träffas mellan staten, Stockholms läns landsting och Stockholms stad om organisation och finansiering av Forum för världskultur under åren 1998 och 1999. Stockholms läns landsting och Stockholms stad är avtalsparter eftersom en stor del av försöksverksamheten kommer att bedrivas i Stockholmsregionen. Enligt avtalet skall Forum för världskultur drivas som en kommitté under Kulturdepartementet. Kommittén skall bestå av tre ledamöter, som var och en representerar staten, Stockholms läns landsting respektive Stockholms stad. En av ledamöterna skall vara ordförande. Till kommittén skall knytas ett programråd, bestående av högst fem sakkunniga med kulturbakgrund. Rådet skall tillsammans med kommittén utforma verksamheten och svara för dess konstnärliga och idémässiga innehåll. Kommittén är budgetansvarig och ytterst ansvarig för verksamheten. För kommitténs dagliga arbete skall det utses en verksamhetsledare. Staten skall samråda med Stockholms läns landsting och Stockholms stad om direktiv till kommittén samt om ordförande, programråd, övriga sakkunniga, experter och verksamhetsledare. Av avtalet framgår vidare att staten betalar kommittéarvoden samt ställer kontorslokaler, utrustning och personal till kommitténs förfogande, allt till en kostnad av högst 1,5 miljoner kronor per år. Härutöver skall kommittén årligen tillföras verksamhetsmedel om 2 miljoner kronor från staten, 1 miljon kronor från Stockholms läns landsting och 2 miljoner kronor från Stockholms stad.

Utgångspunkter

Ett av riksdagen fastställt mål för den nationella kulturpolitiken är att främja internationellt kulturutbyte och möten mellan olika kulturer inom landet. Ett annat mål är att verka för att alla får möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till kulturupplevelser samt till eget skapande (prop. 1996/97:3, bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129). Dessa och övriga mål för den nationella kulturpolitiken är den grundläggande utgångspunkten för Forum för världskultur.

En viktig kulturpolitisk princip är att varje kulturinstitution tar ansvar för att dess verksamhet vänder sig till hela befolkningen. Ett naturligt led i detta ansvar är att utveckla verksamhet med inriktning även på kulturer som tillförts vårt samhälle genom invandring. Huvudsyftet med Forum för världskultur är att inspirera befintliga institutioner och organisationer till detta. Därvid kan olika tillvägagångssätt bli aktuella. Kontaktskapande och idégivande insatser är av stor betydelse, likaså samordning av redan tagna initiativ inom kulturlivet. Ett annat sätt att driva på utvecklingen är att skapa förebilder genom egna konstnärliga produktioner.

Enligt de av riksdagen godkända riktlinjerna för Forum för världskultur avses med världskultur kulturyttringar från olika delar av världen som bidrar till att öka mångfalden i svenskt kulturliv, särskilt kulturyttringar från länder och miljöer, vilkas kultur inte naturligt blir tillgänglig för en publik i Sverige genom etablerade kommersiella eller institutionella kanaler. Denna definition skall sålunda vara vägledande vid avgränsningen av Forums verksamhetsområde.

Vägledande för verksamheten skall i övrigt vara mångfald i de kulturella uttrycken och hög konstnärlig kvalitet. Därvid är det angeläget att ta till vara den samlade erfarenhet, kompetens och kreativitet som redan finns inom kulturlivet och förankra nya initiativ inom detta.

Uppdraget

Enligt de riktlinjer för verksamheten som riksdagen har antagit skall Forum för världskultur ha till uppgift att

- initiera, stimulera och samordna verksamhet inom existerande institutioner och organisationer med inriktning på andra kulturer än den traditionellt västerländska,
- genomföra egna projekt med samma inriktning, varvid stort utrymme skall ges för nya tväretniska och tvärkulturella uttryck,
- arrangera möten mellan konstnärer och andra kulturarbetare med erfarenhet från olika kulturer,

- informera om pågående och planerade kulturhändelser med anknytning till världskultur,
- i olika former ta initiativ till kultur- och samhällsdebatt,
- utveckla ett samarbete med kulturinstitutioner, kulturföreningar och kommuner över hela landet i avsikt att upprätta förslag till ett handlingsprogram för en kulturpolitik som har till mål att bygga upp en ny kulturell gemenskap i Sverige.

De uppgifter som riksdagen har knutit till Forum för världskultur är omfattande och av skiftande karaktär. Inom ramen för riksdagens samlade uppdrag skall försöksverksamheten främst inriktas på två typer av verksamhet, nämligen sceniska produktioner och idégivande kontaktverksamhet. Kommittén skall anta ett verksamhetsprogram, som ger möjlighet att under ett år vinna så mycket erfarenhet att slutsatser kan dras rörande verksamhetens fortsatta inriktning och organisation. För verksamhetens framtida organisation är utgångspunkten att såväl de samordnande som de producerande uppgifterna skall fullgöras inom befintliga strukturer på kulturområdet.

Kommittén skall samarbeta med fristående producenter och kulturinstitutioner. Dessa kan vara Svenska riksteatern när det gäller gästspel på Södra teatern, Orienteatern när det gäller produktion av s.k. världsteater och Svenska rikskonserter när det gäller musikproduktion.

Med utgångspunkt i den producerande verksamheten men också på annan grund skall kommittén anordna debatter, seminarier och idékonferenser i syfte att bilda opinion samt stimulera kulturlivets institutioner och organisationer till nya initiativ för att skapa kulturell gemenskap.

Möjligheterna att ge ut idéskrifter och anordna utställningar i anslutning till konferensverksamheten skall prövas. I fråga om utställningsarrangemang är det lämpligt att kommittén samråder med bl.a. Riksutställningar.

Debatter och seminarier kan genomföras i samverkan med Svenska riksteatern i Södra teatern eller på annat håll med andra samarbetsparter. Överenskommelsen med Stockholms läns landsting och Stockholms stad förutsätter en nära samverkan med t.ex.

det planerade Världsbiblioteket, Kulturhuset och Konserthuset i Stockholm.

Vid programplaneringen skall kommittén beakta den mångfald av verksamheter med inriktning på andra kulturer som redan i dag finns inom kulturlivet. För att undvika dubbelarbete och hitta utvecklingsbara initiativ är det lämpligt att kommittén inledningsvis skaffar sig en överblick över vad existerande institutioner och organisationer gör inom kommitténs intresseområde. Möjligheterna till samordning med det svenska kulturbiståndet och annan kulturstödjande verksamhet skall undersökas. Kommittén skall samråda med bl.a. Statens kulturråd, Svenska institutet och SIDA.

Redovisning av uppdraget

För kommitténs arbete gäller regeringens direktiv om redovisning av regionalpolitiska konsekvenser (dir. 1992:50), om prövning av offentliga åtaganden (dir. 1994:23), om redovisning av jämställdhetspolitiska aspekter (dir. 1994:124) samt om redovisning av konsekvenser för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet (dir. 1996:49).

Kommittén skall senast den 1 mars 1999 i en delrapport till Kulturdepartementet redovisa erfarenheterna av den bedrivna programverksamheten samt lämna förslag till fortsatt inriktning på denna. I delrapporten skall kommittén även föreslå hur verksamheten skulle kunna införlivas i kulturområdets befintliga organisation. Slutrapport över försöksverksamheten skall lämnas till Kulturdepartementet senast den 31 december 1999.

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Forum för
världskultur (Ku 1998:01)

Dir.
1999:55

Beslut vid regeringssammanträde den 1 juli 1999

Sammanfattning av uppdraget

Forum för världskultur (Ku 1998:01) skall senast den 1 mars 2000 avge delrapport över verksamheten. Slutrapport skall lämnas senast den 31 december 2000.

Bakgrund

Med stöd av regeringens bemyndigande den 19 februari 1998 (dir. 1998:14) tillkallade chefen för Kulturdepartementet en kommitté med uppgift att under åren 1998 och 1999 bedriva en initiativtagande och samordnande försöksverksamhet, benämnd Forum för världskultur. Syftet med Forum för världskultur är att främja den konstnärliga och kulturella mångfalden i Sverige genom att ge plats för kulturyttringar från länder och miljöer, vilkas kultur vanligen inte görs tillgänglig genom etablerade kommersiella eller institutionella kanaler. Enligt direktiven skall kommittén senast den 1 mars 1999 i en delrapport till Kulturdepartementet redovisa erfarenheterna av den bedrivna programverksamheten samt lämna förslag till fortsatt inriktning på denna. Slutrapport över försöksverksamheten skall lämnas senast den 31 december 1999.

Mellan staten, Stockholms läns landsting och Stockholms stad har ett avtal träffats om organisation och finansiering av Forum för världskultur. Enligt avtalet skall verksamheten pågå under åren 1998 och 1999.

Forum för världskultur begärde den 5 januari 1999 att uppdraget förlängs med ett år. Skälet för begäran är att programverksamheten blivit starkt fördröjd genom omständigheter som kommittén inte har kunnat påverka. Stockholms läns landsting och Stockholms stad har genom beslut den 20 april 1999 respektive den 19 maj 1999 medgivit att uppdraget förlängs att gälla t.o.m. den 31 december 2000, förutsatt att förlängningen inte innebär ekonomiska åtaganden utöver vad som tidigare avtalats.

Uppdraget

Försöksverksamheten med Forum för världskultur skall pågå även under år 2000. Förlängningen innebär inte att medel utöver vad som tidigare har beslutats kommer att tillföras verksamheten. En delrapport med det innehåll som angivits i dir. 1998:14 skall lämnas till Kulturdepartementet senast den 1 mars 2000. Slutrapport över försöksverksamheten skall lämnas senast den 31 december 2000.